

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXX. Satisfit objectionibus, & earum occasione varii casus
resolvuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ejus extraneos periclitari. Quàm breviter absol-
vit omnes quæstiones Philosophorum! Illi de vi-
tius tractant domorum, legenda an prodenda à
venditore videantur? Hic noster nec filia vitia
celanda arbitratus est.

761 3°. quia, ut rursus Ambrosius ibidem c.
10. ait: utique honestatis præponderat conside-
ratio, que dolum excludit, fraudem ejicit. . . .
Itaque in contractibus. . . vitia eorum que ve-
neunt, prodi jubentur, ac nisi intimaverit ven-
ditor, quamvis in jus emptoris transcripserit, do-
li actione vacuantur.

762 4°. quia (ut Glossa ait in cap. injustum
de rer. permut.) vendens animal, non patofaci-
ens vitium latens, tenetur redditoria L.
reddibere ff. de ædilitio edicto.

763 5°. quia dare alicui occasionem periculi,
vel damni, semper est illicitum, ait S. Thomas
loco citato (eò quòd utique qui occasionem
damni dat, damnum dedisse videtur can. si cul-
pa de pœnis) venditor autem qui rem venden-
dam proponit, hoc ipso dat emptori damnum vel
periculi occasionem, quòd rem vitiosam ei offert,
sive ejus vitio damnum vel periculum incurrere
possit; damnum quidem, si propter hujusmodi
vitium, res, que vendenda proponitur, minoris
sit pretii; ipse verò propter hujusmodi vitium
nihil de pretio subtrahat. Periculum autem, si
propter hujusmodi vitium usus rei reddatur im-
peditus, vel noxius. . . Unde si vitia hujusmodi
sint occulta, & ipse non detegat, erit illicita & do-
losa venditio, & tenetur venditor ad damni com-
pensationem. Imò tenetur se offerre ad re-
scindendum contractum, si res adhuc sit inte-
gra: quia deceptor tenetur, quantum po-
test, infectam reddere injuriam, deceptum
proinde in pristinum statum restituere, si de-
ceptus velit. Denique venditor ex officio te-
netur rei suæ conditionem occultam aperire
petenti, vel quatenus eam scire emptoris in-
terest, vel dum periculum est ne emptor al-
teri cum ipsius damno vel periculo revendat.
Ergo contra officium, adeoque contra justi-
tiam peccat, si non aperiat.

764 Dicendum 5°. quòd quando occultum
rei vitium eam reddit emptori noxiam,
vel parum utilem ad finem, cujus gratià e-
mitur, & venditor cavet, ne alteri cum ip-
sius damno vel periculo revendatur, venditor
peccare non videtur contra justitiam, si illud
non aperiat emptori non interroganti, modò
diminuat de pretio pro ratione vitii. Ita S.
Thomas supra dicens: Cum usus rei est conve-
niens emptori, si venditor propter hujusmodi vi-
tium subtrahat quantum oportet de pretio, non
tenetur ad manifestandum vitium rei. Et quod-
lib. 2. a. 2. Si vitium non faciat rem minus
valere (ementi) quàm pretium impositum. . .
tunc non peccat tacens vitium. Ita etiam san-
ctus Antoninus 2. p. tit. 1. c. 7. §. 6.
Major, Victoria, Sotus, & Doctores com-
muniter aientes, id procedere, tametsi ven-
ditor probè sciat emptorem non empturum,
si nosset rei vitium. Quia ex una parte con-

ditionatum istud involuntarium non impedit
sufficiens de præienti voluntarium absolu-
tum; aliàs nutaret omnis penè contractus:
cum cantilena ista, si scirem, non facerem, vel, si
scivissem, non fecissem, frequentissimè habeat lo-
cum, præsertim in matrimonio. Ex alia par-
te negotiationi mercatores valadicere debe-
rent, si quælibet mercies indefectuosas vendere
possent; ipsi verò omnis generis & qualitatis
emere deberent, unde varias haud dubiè ja-
cturas abique culpa sua pati cogentur. Nec
enim merces comparare & conservare pos-
sunt, prout volunt. Dum ergo venditor non
interrogatur, potest licite indemnitas sue con-
sulere, vitium rei reticendo, ait S. Thomas. Si-
quidem emptor interrogare potest, si scire
velit.

CAPUT LXX.

Satisfit objectionibus, & earum occasione variis
casus resolvuntur.

Objicies 1°. puella occulto laborans vi-
tio (v. g. amissæ virginitatis) non te-
netur illud aperire volenti ipsam ducere,
quando vitium istud non est ipsi damnosum.
Ergo nec venditor, &c.

Respondeo, dissimulato pro nunc antece-
dente, negando consequentiam. Est enim
duplex disparitas. Prima, quòd puella vitium
suum aperire non possit, nisi seipsam diffamando
(ad quod extra confessionem, & ju-
ridicam interrogationem, regulariter nemo
tenetur) aperire autem vitium mercis suæ,
non est seipsam diffamare, sed mercedem ad
summum: quod profectò longè minus est,
quàm diffamare seipsam. Non est verò con-
sequens, ex eo quòd quispiam non tenetur
ad plus, non teneri ad minus. Secunda,
quòd finis intrinsecus matrimonii sit mutuus
amor, ac dominium seu potestas in mutua
corpora; effectus verò ipsius est æqualitas
obligationis ad amorem illum, & corporis
usum; non æqualitas inter personas que
contrahunt: finis verò intrinsecus venditionis
& emptionis, est æqualitas dati & ac-
cepti.

Objicies 2°. emptor non tenetur laten-
tem rei bonitatem venditori manifestare:
ergo nec venditor emptori latens rei vitium.
Consequentia bona est à paritate rationis.
Probatur antecedens, tum quia emptor,
sciens thesaurum absconditum in fundo ve-
nali, vel herbam pretiosissimam latentem
in fasciculo herbarum communium, non te-
netur ista venditoribus manifestare. Tum
quia aliàs bona fortuna exterminaretur è
mundo.

Respondeo cum communi, emptorem,
qui advertit venditorem ignorare bonitatem
&

& valorem rei, quam venalem exponit, teneri eam ipsi manifestare, vel certe justo emere pretio, quod solum venditor solet intendere. Unde qui gemmam pretiosam pro vili bonâ fide abignorante emit rustico, justî pretii defectum tenetur compensare. Non est tamen eadem ratio de emente fundum, in quo scit absconditum thesaurum: quia fundum illum licitè currenti emit pretio, nihil manifestando de thesauro, ut docet sanctus Thomas q. 66. a. 5. ad 2. & nos probavimus cap. 9. Ratio disparitatis est, quia thesaurus non venditur unâ cum fundo, cum non sit domini fundi (juxta L. *tamquam* ff. de rei vendit.) sed inventoris; res proinde, ratione illius, non plus valeat, quam communi pretio.

767 Similis est disparitas de emente fasciculum herbarum, venum expositum ad pabulum animalium, in quo scit absconditam herbam pretiosam: quia herba ista, taliter exposita, non censetur venum exposita secundum rationem suam specialem, sed secundum communem rationem pabuli animalium. Sub illo verò vendendi modo, herba non plus aestimatur, quam reliquæ herbæ fasciculi, ad pabulum animalium venum expositi: quia non solent homines herbas taliter expositas seorsim investigare, solvere, emere, sed confusim, & permixtim cum reliquis herbis absque delectu, totum simul emere fasciculum. Qui sub eodem vendendi modo non pluris aestimatur, etiam à peritis, quam communi pretio, quo similes fasciculi ad pascenda animalia venum expositi, aestimari solent. Ita Sylvius q. 77. a. 2. conclus. 7. post Lefsum, Tannerum, & alios passim.

768 Sed quid ad duos casus sequentes? Primus est iste: miles in bello justo excussit hosti saccum capuli, in quo reconditæ erant laminæ aureæ; eumque postea, inscius laminarum, communi vendidit pretio, potestne emptor laminas retinere sibi, gratias agens Deo, bonæque fortunæ ipsius? Secundus est talis: vir nobilis exiguo pretio vendidit vas antiquum prægrande, rudis aspectus, atque, ut putabatur, ex communi, vulgarique metallo. Voluit deinde emptor ex vase illo, centum circiter librarum ponderis, aliud elegantioris formæ constare, sed inter fundendum, adverterunt periti artifices, illud constare ex ære Corinthio pretiosissimo. Quare separaverunt auri purissimi quasi libras triginta, argenti totidem, reliquum aris & stanni; teneturne emptor vas istud, sive materiam restituere, vel pretii defectum compensare?

769 Ad priorem casum respondeo negativè: quia laminas illas computare debet inter bona inventa; ac per consequens in pauperes, vel alias pias causas erogare, nisi prior dominus compareat, à quo miles excussit, & respectu cujus emptor non habet titulum retinendi jure belli. Quia dum comparet, ipsi,

Tom. II.

vel hæredibus restituere debet, perinde ac si vestem emisset, in qua aurum repositum invenisset; neque enim illius taliter inventi emptor efficitur dominus: cum aurum istud, propter ignorantiam, non venerit in contractum venditionis, uti habetur L. *à tutore* ff. de rei vendic.

Sed cur (inquis) laminæ illæ non sunt restituendæ militi, qui saccum ab hoste excussit jure belli? Respondeo, quia miles ille factus non est dominus laminarum: quas in sacco absconditas esse nescivit. Quippe dominium ordinariè non acquiritur ab inscio; eò quòd mediâ possessione acquiratur, quæ cum sit voluntaria rei detentio, sine scientiâ ordinariè esse nequit. *Is enim qui nescit, non possidet.* L. 3. §. *Nervius* ff. de acquir. possess. Ita Cardinalis de Lugo disp. 6. n. 129. Castropalao disp. un. de just. in genere p. 17. n. 13.

Ad posteriorem casum, Tamburinus c. 77. §. 11. n. 41. & 42. similiter respondet negativè: quia ex una parte error in illo contractu non fuit in substantia, quamvis aurum, argentumque, pro ære emptum, venditumque fuerit; eò quòd emptum venditumque fuerit hoc vas, quod erat in prospectu, manibusque contrectabatur, quæcumque tandem foret materia illius. Ex alia verò parte, dum vas illud emit, communi peritorum judicio reputabatur ex communi metallo; illud proinde emit secundum vulgarem aestimationem & valorem quem tunc habebat.

Accedit quòd cum aurum argentumque, ex quo vas illud constatur, incognitum fuerit, usquedum vas funderetur; nemo ipsius dominium habuit, nisi qui primus illud novit, occupavitque.

Nihilominus ista responsio non placet: quia vir ille nobilis, accipiendo possessionem illius vasis, hæreditariè à majoribus suis accepti, omninò præsumendus est voluisse illud esse suum, qualiter fuerat majorum suorum: talem proinde possessionem ipsius accepisse, qualem majores habuerant. Quod sufficit ad acquirendum dominium ipsius, non solum quoad materiam distinctè cognitam; sed etiam quoad materiam auri, argentique, solum confusè cognitam sub ratione vasis talis; quale possessum relictumque sibi à majoribus fuerat. Quia ex una parte, illius, etiam quoad materiam auri & argenti, possessionem dominiumque majores aliquando habuerant; ex alia parte ad acquirendum hæreditatis dominium, ac possessionem, sufficit illam acceptare & adire simpliciter & generaliter, sicut à majoribus possessa, sibi que relicta sunt, sine distinctiori cognitione: cujusmodi etiam voluntas & apprehensio si fuisset in milite supradicto; ipsi acquisitæ fuissent laminæ aureæ, de quibus in priore casu.

Cum igitur nobilis, de quo in præsentī casu, fuerit dominus vasis illius, etiam quoad

Kkk

materiam auri & argenti, videndum, an dominium istud transfulerit in emptorem, & an iustum illius acceperit pretium? Primum non satis probat Tamburinus: quia parum credibile est, nobilem illum habuisse intentionem vas illud in prospectu positum vendendi, qualecumque, & ex quacumque materia foret conflatum; imò prius credibile est vendere voluisse illud vas, quod putabat esse ex ære communi; errorem proinde in substantia dedisse causam illi contractui, quemadmodum si gemmam veram pro adulterina vendidisset, putans adulterinam.

775 Secundum verum esset, si pro tempore, quo vas illud venditum fuit, adhibiti fuissent in arte periti, qui post factam diligentem inquisitionem (qualis in simili casu potest & debet fieri) deprehendere non potuissent nisi commune metallum. Verum omninò credibile est, de ea inquisitione nec venditorem, nec emptorem cogitasse; eò quòd tunc insolitum esset, tam rudis, & grandis formæ vasâ confici ex alio, quàm communi metallo. Quo dato, verum esse non potest, quòd vas illud emerit secundum æstimationem, quam (factâ debitâ inquisitione) tunc habebat; verum proinde esse non potest, quòd iustum dederit illius pretium. Vel ergo debet vas illud, seu materiam restituere, si fieri possit, & dominus velit, ob contractûs nullitatem; vel (si hoc vel non possit, vel dominus non velit) pretii defectum compensare, prout in casu quo emisisset gemmam veram pro adulterina, aurum pro auricalco, argentum pro flanno.

776 Objicies 3°. frequenter contingit, venditorem ipsum, merces emendo, fuisse deceptum: ergo saltem tunc defectum earum reticere potest, ut se indemnem seruet.

Nego consequentiam: quia deceptus non potest decipere, ut suâ consulat indemnitati; neque enim ab eo indemnizari debet, à quo deceptus non fuit, nec damni causam accepit.

777 Objicies 4°. si venditor teneretur rei suæ vitia aperire, teneretur ad id unde venditio ipsius impediretur. Hoc autem absurdum esse Tullius dicit lib. 3. offic. hisce verbis: *Quid tam absurdum est, quam si domini iustu via prædicet præco: domum pestilentem vendo?*

Respondeo cum S. Thoma q. 77. a. 3. ad 2. venditorem regulariter non teneri ad id, unde venditio rei suæ impediretur in universum, sic ut omnes passim emptores ab emendo terrentur; & idèd non oportet (inquit) quòd aliquis per præconem vitium rei vendenda præannuet. Quia si taliter prædiceret vitium, exterrerentur emptores ab emendo, dum ignorarent alias condiciones rei, secundum quas est bona & utilis; sed singulariter est dicendum vitium rei ei qui ad emendum accedit, qui potest simul omnes condiciones ad invicem comparare, bonas & malas. Nihil enim prohibet rem, in aliquo vitiosam, in multis aliis utilem esse.

Objicies 5°. dum venditor emptorem ad emendum non cogit, videtur ipsius iudicio rem venalem exponere: sibi ergo imputare debet emptor, si suo in iudicio decipiat, absque diligenti inquisitione emendo.

Respondeo cum eodem S. Doctore ibidem ad 1. quòd iudicium non potest fieri, nisi de re manifesta: unusquisque enim iudicat secundum quod cognoscit, ut dicitur in 1. Ethic. Unde si vitia rei, que vendenda proponitur, sint occulta, nisi per venditorem manifestentur, non sufficienter committitur emptori (plerùmque in itis imperito) iudicium: secus autem esset, si essent vitia manifesta.

Objicies 6°. ergo mercator, sciens proximè diminuendum mercis suæ pretium, tenetur id emptori manifestare; nec jam potest eam pretio currenti vendere. Nego consequentiam: quia aliud est de futura pretii diminutione, aliud de præsentis vitio. Nam (ut rursus sanctus Doctor ait ibidem ad 4.) vitium rei præsens facit rem in præsentis esse minoris valoris. Sed (in casu objecto) in futurum res expectatur esse minoris valoris, per superventum negotiatorum, qui ab ementibus ignorantur. Unde venditor, qui vendit rem secundum pretium quod invenit, non videtur contra iustitiam facere, si quòd futurum est non exponat. Ad cuius uberiorem manifestationem sit

CAPUT LXXI

Venditor privatim sciens rem brevi minis valituram, ob superventuram mercium & mercatorum copiam, non tenetur hoc emptori manifestare, nec aliquid de pretio nunc currenti diminueret.

Ita sanctus Thomas proximè laudatus, & Sylvester, Cajetanus, Toletus, & alii communiter. 1°. quia res iustè tanti emittitur nunc, quanti valet nunc: sicut enim iustum pretium legale est illud quod taxatum est à lege præsentis, & tandiù durat, quamdiù durat lex taxans illud; sic iustum pretium vulgare est illud quod taxatum est à communi æstimatione præsentis, & tandiù durat, quamdiù durat communis æstimatio ista. Sicut etiam lex posterior, augens vel minuens pretium, non derogat priori, antequam sit; ita nec communis æstimatio posterior, &c.

2°. Joseph Genes. 41. pretio currenti iustè emit frumenta Ægypti, quorum pretium sciebat (ob fertilitatem superventuram) brevi augendum: ergo iustè etiam pretio currenti venditur frumentum, cuius pretium scitur (ob copiam superventuram) brevi minuendum.

3°. privata scientia emptoris, vel venditoris, non immutat communem æstimationem hodiernam, à qua sumitur hodiernum pretium. Aliàs varia sequerentur absurda, nimirum quòd mercator intendens brevi venalem exponere ingentem tritici copiam,